

uvodnik

Strpnost ali toleranca?

Strpnost, "lastnost strpnega človeka \ strpnost v vzgoji \ naroda, rasna, verska strpnost..." (tako definicijo srečamo v SSKJ). Kaj pomeni biti strpen do sočloveka, nam je vsem bolj ali manj znano, včasih manj kot bolj. Doma nas vzgajajo k medsebojni strpnosti v skupini in jo nadgrajujejo z medsebojno pomočjo in tovarištvom. Poraja se mi vprašanje, ali sta pojma STRPNOST in TOLERANCA sinonima, ali pa sploh ne?! Ugotovila sem, da nista. Toleranca je pravzaprav dinamična drža, ki nam omogoča, da smo to, kar smo in kar hočemo biti, kjerkoli. Pojem strpnosti pa ne drži brez t. i. "mučeniških konotacij."

Živim v družbi, ki ni homogena, ne po spolu, ne po veri in ne po narodnosti. Živim v prostoru in času, kjer se stikajo in mešajo različne kulture, ki me prej bogatijo kot siromašijo. Zavzemam se za kulturo miru in težim v multikulturno vzgojo. Nekje sem izsledila odlok odbora evropske mladinske akcije proti rasizmu, ksenofobiji, antisemitizmu in netolerantnosti iz leta 1995, v katerem piše, prav tako kot v Konvenciji o otrokovih pravicah: "Varujmo otroka pred obnašanjem, ki vzbuja rasno, versko, in kakršnokoli drugo obliko nestrpnosti. Vzgajajmo ga v duhu razumevanja, strpnosti, človeškega prijateljstva, miru ter občega bratstva."

Zulejka Paskulin

Ugotovila sem, da izhaja strpnost na osebnem nivoju iz zrele, mentalno zdrave, ustvarjalne ter socialno in stabilno razvite osebe. Zato se moramo mi, to se pravi, mladostniki bližajočega se novega tisočletja seznaniti z različnimi gibanji doma in po svetu in posebej s težnjami mladih narodov. Gre za zgodovino glasbe, likovne in druge umetnosti, ki odkrivajo različne poglede in težnje mladih, njihova stremljenja po drugačnosti. Odkrivati bi bilo potrebno usodo skupin in posameznikov, ki zaradi različnosti, drugačnosti, ki izvira iz rase, vere, narodnosti, zlasti pa iz telesnih in duševnih posebnosti, prizadetosti, bolezni, starosti, živijo na robu družbe.

Izredno lepa priložnost odkrivanja strpnosti oz. tolerance se poraja v teh dneh,

ko se na Balkanu prižigajo kresovi sporov med narodi: solidarnost. Gre za pomoč in sodelovanje z ljudmi, ki niso le v stiski, temveč se razlikujejo in potrebujejo strpnost. Sodelovanje pač povečuje strpnost, nasprotovanje sodelovanju pa nestrpnost. Veliko je načinov sodelovanja, ki imajo za osnovo strpnost, a tudi čut dolžnosti in vest, da pomagajo vsem potrebnim.

Biti toleranten ali biti strpen? To sploh ni več vprašanje. Biti toleranten in biti strpen, to je odgovor in bistvo miru in ljubezni.

Zulejka Paskulin

Pri MOSPu zanimiva pobuda za mlade

Mladi v odkrivanju skupnih poti so letos izpeljali serijo pobud: organizirali so tečaje in srečanja za mlade. Tako so v prvi polovici šolskega leta mladim ponudili že tretjo izvedbo plesnega tečaja, ki ga je vodil Andrej Zaghet, tečaj šaha, ki ga je vodil Mitja Petaros, in večere avtorskega filma (Kino klub). Obenem so priredili že drugo izvedbo tečaja "Learning English with Film", ki si ga je zamislil Tomaž Susič in ki se nadaljuje v drugi polovici šolskega leta.

Poleg izobraževalnega, oziroma rekreacijskega krožka je letos deloval tudi mednarodni krožek. V okviru tega imajo člani MOSPa možnost, da se udeležijo raznih mednarodnih srečanj in izobraževalnih seminarjev, tako v Sloveniji kot drugod v Evropi. Letos sta se na primer dve predstavnici - Alenka Hrovatin in podpisana - februarja udeležili enodnevnega seminarja o človekovih pravicah na Brdu pri Kranju, na katerem so predavali ugledni sloven-

ski politični predstavniki: varuh človekovih pravic Ivo Bizjak, predsednik Slovenskih krščanskih demokratov, Lojze Peterle, bivši ustavni sodnik Peter Jambreč, funkcionar Svetovne Banke v Washingtonu, Boris Pleskovic, in Predsednik slovenskega Parlamenta, Janez Podobnik. Seminar so organizirali Mladi krščanski demokrati in mednarodna organizacija DEMYC. Namenjen pa je bil ne samo slovenskim slušateljem, pač pa mladim predstavnikom iz cele Evrope. Srečanja so se namreč udeležili mladi, ki se vključujejo v politiko v raznih državah Srednje in Vzhodne Evrope: od Italije in Avstrije do Srbije, Poljske, Litve in še mnogo drugih.

Marca meseca pa se je šest predstavnikov MOSPa udeležilo tradicionalnega Easter seminarja evropske organizacije YEN. Ta je bil letos v Bautsenu v Nemčiji. O tem poročamo posebej.

Pomlad pa je prinesla nove ideje in veliko novega zagona, tako da so

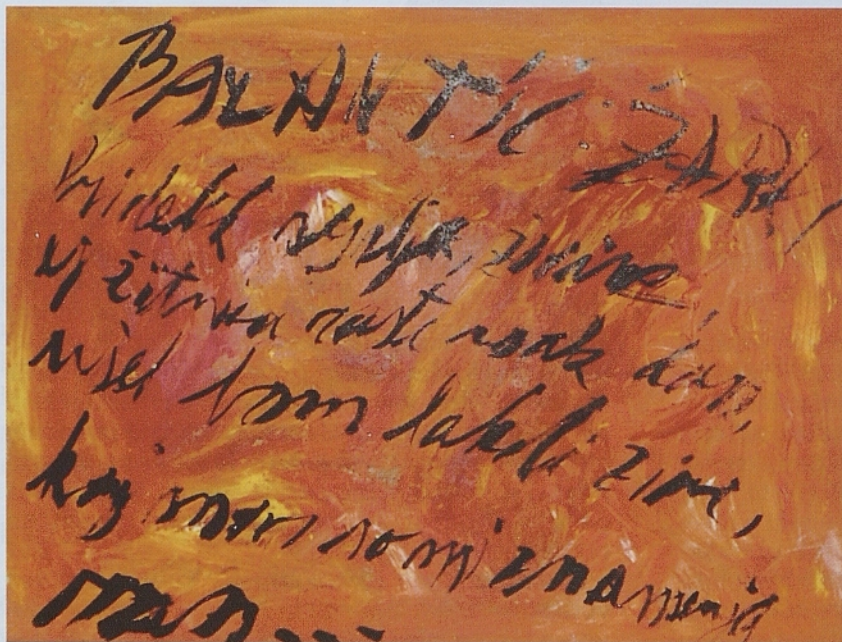
mladi, ki so pri MOSPu aktivni, organizirali nov izobraževalni tečaj.

Gre za tečaj likovnega ustvarjanja, ki sta mu voditelja Štefan Pahor in Matej Susič dala naslov "Art School: od začetnika do umetnika." Mlada voditelja, ki sta tudi sama likovna ustvarjalca in sta se na tem področju tudi študijsko izpopolnila (Štefan Pahor je dokončal študij za pohoštvna opremljevalca v Firencah in je vpisan na fakulteto za ohranjanje kulturnih dobrin v Vidmu, Matej Susič pa je v Rimu dokončal dvoletni tečaj za risanje risank, v Rimu pa končuje tudi visoko šolo za industrijske oblikovalce), sta si tečaj zamislila tako, da bosta tečajnikom skušala podati **globlji odnos** do umetniškega ustvarjanja. To bosta skušala doseči s pomočjo spoznavanja velikih mojstrov slikarjev in s poudarjanjem **osebnega pristopa** do ustvarjanja. **Likovni tečaj** je namenjen vsem, ki bi se želeli naučiti likovnih tehnik, ali pa poglobiti svoje znanje. Tečaj bo nudil **osnove tehnik upodabljanja in spoznavanje teorije barv, vaje v risanju, upodabljanju človeške figure in perspektive, slikanje na odprtem, skiciranje in prosto risanje, spoznavanje tehnik velikih slikarjev.**

Srečanja bodo vsak torek ob 20h v prostorih Slovenske prosvete, ul. Donizetti, 3. Za podrobnejše informacije telefonirajte na št. 040/370846 (Alenka).

Mladi v odkrivanju skupnih poti pripravljajo še druge projekte, med katerimi lahko zaenkrat omenimo **Drago mladih**, ki bo letos od 2. do 4. septembra, in ki bo posvečena mladinski kulturi in ustvarjanju, ter srečanje mladih pripadnikov manjšin z območja Alpe-Jadran. Zato vabijo vse, ki bi se radi vključili v katerega od teh projektov, da sem jim pridru-
žijo.

Breda Susič

Rok Oppelt: Žarki

Velikonočni seminar YENa

Tudi letos so se mladi Mospovci in člani mladinske sekcije Slovenske skupnosti udeležili velikonočnega seminarja, ki ga prireja YEN - Youth of European Nationalities, to je mednarodna krovna organizacija, ki združuje manjšinske mladinske organizacije iz cele Evrope. Vsako leto priredi ta seminar druga manjšina oziroma organizacija, ki je včlanjena v YEN. Letos so bili gostitelji Lužiški Srbi v Nemčiji. Seminar sam je potekal v mestu Bautzen oziroma Budyšin po srbsko. Naj povem samo nekaj besed o tej manjšini: med preseljevanjem narodov se je del večjega plemena Srbov oddaljil od glavne skupine in se ustavil na nemškem območju, ki je ob sedanji tromeji s Češko in Poljsko. Njihov jezik je podoben češčini z nekaterimi elementi, ki spominjajo na poljščino, je pa povsem drugačen od srbsčine, ki jo govorijo na Balkanu. Lahko torej rečemo, da je to popolnoma avtonomna etnija, ki nima nič skupnega s Srbi na jugu.

Easter seminar (velikonočni seminar) je tudi priložnost za občni zbor, ki odloča o prihodnji dejavnosti YEN-a in izvoli novi odbor. Predvsem pa je seminar priložnost, da se manjšina, ki ga prireja, predstavi mladim udeležencem in da naveže stike z ostalimi manjšinami. Mladinska sekcija Slovenske skupnosti ima kot polnopravni član pravico do šestih mest za neposredno udeležbo na seminarju in istočasno do šestih glasov na volitvah v občnem zboru. Letos se je naša skupina odpravila na dolgo pot (s kombijem smo prevozili preko dvatisoč kilometrov) v polni postavi, na seminarju je bilo torej prisotnih šest zamejcev, ki so se pomešali med približno stotrideštimi udeleženci.

Letošnji seminar je bil zelo pomemben zaradi reorganizacije dela v sklopu YEN-a. Zavedali smo se, da bo morala organizacija v naslednjih letih delati na drugačni ravni, saj se iz leta v leto veča število članic. To so v glavnem manjšine iz vzhodne Evrope, ki so se spet pojavile po padcu berlinskega zidu. To pomeni več organizacijskih težav, obenem pa prihaja do izraza potreba po večji profesionalnosti in boljšem pretoku informacij med člani in odborom itd.

Delo na seminarju je bilo usmerjeno prav v iskanje novih poti oziroma v pripravo novega YEN-a. Razdelili smo se v več interesnih skupin oziroma delavnic (workshop), vsaka izmed teh je imela drugačno nalogo: eni so pripravljali novo grafično predstavitev organizacije, drugi so pripravili spletno stran YEN-a na internetu, tretji so iskali nove smernice za bodočnost organizacije...

Poleg tega dela seveda ni manjkalo časa za razvedrilo in medsebojne stike, tako da - verjemite mi - je bilo ob koncu seminarja zelo težko ločevati nove od starih prijateljev. V YEN-u je občutiti zelo bratsko sozvočje, občutek, da vsakdo sprejema tvojo pripadnost manjšini in vsi skupaj zelo naravno in pozitivno živimo razlike, ki so med eno manjšino in drugo, in probleme.

Rok Oppelt: Požar

Prireditelji so nas popeljali tudi na izlet, ki je bil zelo poučen. Pokazali so nam velikanski premogovnik dnevnega kopa. Ogromen stroj-kopač se pomika počasi po trasi in sledi ležišču premoga, dokler se koristna plast ne izčrpa. Na žalost je na začrtani poti tega rudnika tudi manjša vasica, v kateri živijo Lužiški Srbi. Manjšina se upira prisiljeni preselitvi vasi in vseh njenih prebivalcev, toda interesi, ki vodijo odločitve vodstva rudnika, so zelo veliki in možnosti za uspešna pogajanja so zelo majhne. Lahko rečemo, da smo bili verjetno zadnji obiskovalci vasi, ki bo v teku nekaj mesecev obstajala le še v spominih ljudi.

Letošnji seminar pa je bil za nas Slovence iz Italije še posebno pomemben in uspešen zaradi odličnih stikov, ki smo jih vzpostavili z retoromansko manjšino iz Švice, s Frizijci in Južnimi Tirolci, predvsem pa, ker je bil naš predstavnik Matej Susič izvoljen za podpredsednika YEN-a. To pomeni, da smo zdaj še toliko bolj prisotni v organizaciji in torej tudi v Evropi.

Nazadnje še informacija, da bo naslednji velikonočni seminar prihodnje leto na Južnem Tirolskem.

Štefan Pahor

Mladi ustvarjalec Matteo Dimai

Med srečanjem z Matteom Dimaijem sva se pogovorila o njegovih dejavnostih, med katerimi je brez dvoma pesnikovanje najvažnejše. Fant, ki obiskuje drugi razred znanstvenega liceja F. Prešeren, je lani prejel Nerudovo nagrado, letos pa si je zaslužil omembo na nagrajevanju natečaja SKK. Razložil nam je, zakaj mu pesnjenje toliko pomeni.

Kdaj si začutil potrebo po pesnikovanju in kako je prišlo do tega?

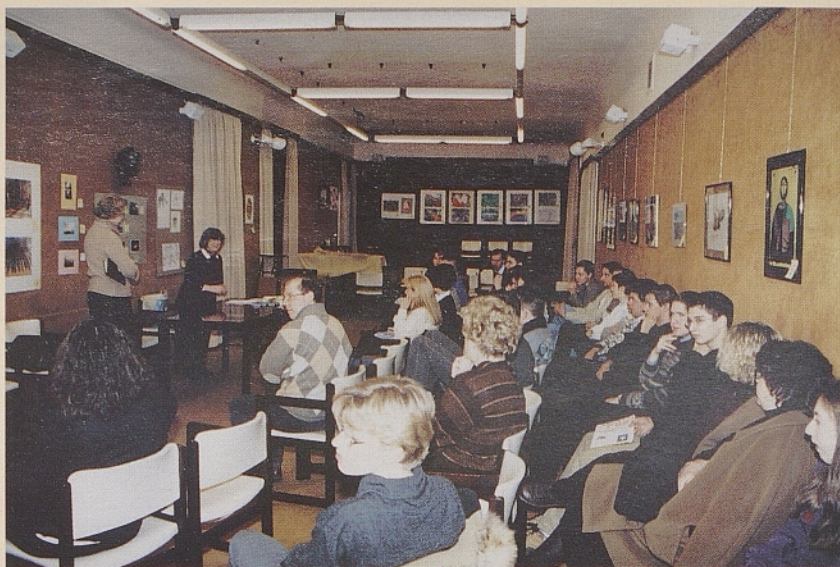
Prvi zametki mojega pesniškega dela so iz februarja prejšnjega leta (1998). Zelo nesrečna ljubezen je bila na tem, da se konča, a sem se vseeno rad izpovedoval svoji ljubi s tem, da sem citiral verze drugih pesnikov. Ona mi je rekla, naj napišem nekaj svojega, saj bi moje verze bolj cenila od tujih. Tedaj sem se opogumil in napisal svojo prvo poezijo. Bila je grozna, kljub temu pa jo še hranim.

Ali bi označil svojo poezijo?

Rade volje. Sprva sem pisal v prostem verz, saj drugih oblik nisem sploh poznal, sčasoma pa sem prešel na sonete. Metrika mi zelo ugaja, saj dobi pravilen verz poseben ritem, ki delo opleša. Verjetno se vse to zdi zelo togo za katerega koli pesnika, čigar naloga je, da se prosto izpove, kljub temu pa menim, da se lahko uspešno piše tudi po predpisu. Kar se vsebine tiče, sem se sprva skoraj izključno izpovedoval in ustvaril praktično vrsto poezij - samogovorov, v katerih ji izpovedujem svojo ljubezen ali pa tožim zaradi svojega nesrečnega stanja, počasi pa sem začel prehajati tudi k drugim temam, kot so prijateljstvo, pomen lepote ipd. Črnogled sem in to se v pesmih jasno vidi.

Je tvoje pesnikovanje le konjiček, morda sad želje po ustvarjalnosti ali kaj?

S svojim pisanjem sam sebi dokazujem svoje čustvovanje. Ob vsaki

Peterlinova dvorana med nagrajevanjem literarnega, likovnega in fotografskega natečaja SKK.

priložnosti poskusim izraziti tisto, kar občutim v srcu, z besedami in, kot pravi Ovid, "et quod temptabam dicere versus erat", t.j. "in kar sem skušal reči, je bil verz". S pesnikovanjem se ne zabavam, čeprav mi daje precej zadoščenja. Preko svojih del si skušam razlagati svoja notranja stanja in pogostoma listu pravim nekaj, česar ne bi nikoli rekel določeni osebi. Moja dela mi dokazujejo, da sem.

Izhajaš iz mešane družine. Kako doživljaš svoje slovenstvo?

Vesel in ponosen sem na to, da sem Slovenec, kot tudi na to, da sem Italijan. Mešan zakon mojih staršev mi je omogočil, da sem spoznal kulturi obeh narodov iz vidika, ki je za tiste, ki ne izhajajo iz mešanih družin, nedosegljiv. Kot Slovenec ne prenašam, da nam nekdo skuša odvzeti naše pravice, kljub temu pa se ne morem zapreti v nacionalistični "tujega nočemo, svojega ne damo", kajti ne morem se odtujiti od nečesa, katerega sem del. Nisem prepričan, da je italijanska kultura boljša od slovenske, vendar niti obratno, zato se čutim precej blizu Mermoljevi multikulturalnosti,

ki se mi zdi dobra pot k mirnemu sožitju za večino (izvzamem ekstreme), seveda, če ne bomo izgubili svoje identitete in če bomo lahko dovolj privlačni, da bomo pritegnili druge. Da pa se vrnem k jedru vprašanja, doživljam svoje slovenstvo brez težav, saj se ne sprašujem, kaj sem, ker vem, da sem eno in drugo.

Kaj vsega bereš?

Kar se jezika tiče, sem mnenja, da je za dobro poezijo potreben poleg dobrega poznavanja slovničnih pravil, kar je samo po sebi umevno, velik besedni zaklad, ki si ga lahko ustvarjam res v veliki meri le s knjigami. Rad berem romane raznih klasikov, naj bodo slovenski ali tuji, pa tudi dramatika mi je v veliko veselje. Razume se tudi, da berem precej poezije. Moja najljubša avtorja sta Prešeren in Petrarca, ki sta mi po motiviki precej blizu, čeprav rad prebiram tudi Foscola in Jenka. Skratka, berem razne knjige, najraje pa seveda zbirke poezij.

Hvala za pogovor!

Peter Jevnikar

Okrogla miza o narodu in narodnih vrednotah

V petek, 16. aprila, je SZSO (Slovenska zamejska skavtska organizacija) organizirala zanimivo okroglo mizo na temo narodnosti in narodnih vrednot. Na debati, ki jo je vodil mentor Ivo Jevnikar, so sodelovali pravnik Andrej Berdon, psiholog Danilo Sedmak, msgr. Simčič, sociolog Emidij Susič in jezikoslovka Zora Tavčar.

Ideja o okrogli mizi se je rodila iz debate, ki so jo imeli voditelji SZSO-ja ob pripravi novega statuta, v katerem je več členov, ki obravnavajo pojem narodnosti. Že sama obljuba se nanaša na zvestobo "Bogu in domovini", tretji člen pa nakazuje vzgojo mladih v "zavedne Slovence". Če so bili starejši generaciji ti pojmi zelo jasno začrtani, so se mladi ob teh vrednotah zaustavili in se razmislili. V današnji družbi je namreč vedno več otrok iz mešanih družin, katerim ne moremo vsiliti ene narodnosti in jih vzgajati v zavedne Slovence, če to niso. Prav tako kočljivo je vprašanje domovine, saj večina mladih ima za svojo domovino zamejstvo, ne pa Slovenijo, kot je to veljalo za starejše generacije. Okoli tega vprašanja se je razvila manjša debata, v kateri so si bili vsi nastopajoči enotni pri dejstvu, da domovina ne more sovpadati z državnimi mejami, saj sta bodisi ta pojem kot pojem narodnosti čustvena pojma. Zato je msgr. Simčič poudaril dejstvo, da je domovina le tisti kraj, kjer je človek doma, kjer se čuti sprejetega in ljubljenega. Jezikoslovka Zora Tavčar pa je predlagala za definicijo domovine izraz "srčna Slovenija", to je tista Slovenija, ki gre bistveno preko meja geografske Slovenije. Saj je res težko čutiti, da bi bila Slovenija naša domovina, če smo pa rojeni kje drugje. Kar pa se tiče narodnostnega problema za otroke iz mešane zakona, se je tu razvila manjša debata in na dan je prišlo več mnenj. Nekateri so prepričani, da mora človek sprejeti svojo dvojnost, živeti v mešanem okolju in vase sprejeti prvine ene in druge kulture. Nasprotno mnenje pa je težilo k izbiri ene narodnosti, saj človek ne more ljubiti na enak način dveh narodov, ampak mora izbirati.

Drugi problem, s katerim so se soočali skavtski voditelji, je bil problem jezika, saj se vsi lahko zavedamo, da v vsakdanjem pogovornem jeziku uporabljamo veliko italijanskih izrazov. Jezik je nedvomno ena najpomembnejših sestavin nekega naroda, to je tisto, ki nas označuje, to je tisto, kar nam je družina posredovala in mi moramo hraniti. Sicer pa je že res, da je stopnja obvladovanja slovenščine pri nas zelo različna. Veliko je namreč takih ljudi, ki jezika ne obvladajo in se v njem okorno izražajo, a se v srcu čutijo Slovence. Tudi te moramo imeti za pripadnike našega naroda, kot je dejal Andrej Berdon, ki je med drugim omenil tudi pojav deasimilacije: ljudje se v današnjih časih namreč pogosto vračajo k svojim koreninam in jih počasi odkrivajo in prevzemajo za svoje.

Tretji in končno tudi poglobitveni problem pa je bilo vprašanje, v kaj naj nas slovenske organizacije lahko vzgajajo, kakšen naj bo poudarek in kako naj se obnašajo z otroki iz mešanih zakonov. Pri tem vprašanju je msgr. Simčič spomnil na dejstvo, da narodnost ni absolutna vrednota, ampak je le ena od tistih vrednot, ki pomagajo človeku živeti in od katere ima človek korist. Zora Tavčar je svetovala, naj bo občevelni jezik vedno in vsekakor slovenščina, saj če

smo slovenska organizacija in če starši odločijo, da otroka vpišejo v slovensko organizacijo, želijo, da bi se otrok tam pogovarjal v slovenščini. Andrej Berdon je ob tem dodal misel, da naj človek iz mešanega zakona mirno doživlja obe identiteti, ker sam ne verjame v izbiro. Vsekakor pa je slovenstvo vrednota, ki jo je treba posredovati mlajši generaciji, treba pa je tudi sprejemati ljudi drugih narodnosti in vzgajati v strpnosti in sožitju. Sociolog Emidij Susič je izpostavil tudi dejstvo, da mladega človeka vrednota narodnosti ne zanima, niso zanje tako občutljivi kot odrasli. Poleg tega pa je tudi dodal, da če je organizacija slovenska, to še ne pomeni, da zavrača pripadnike drugih narodnosti. Danilo Sedmak pa je prav tako poudaril dejstvo, da moramo vsekakor mlade vzgajati in strpnosti in sožitju.

Po teh treh krogih vprašanj, se je razvila debata, v kateri je med drugim načelnik tržaškega dela organizacije Mitja Ozbič obrazložil, da je Baden Powell, ustanovitelj skavtstva, želel vzgajati mlade predvsem v dobre državljanke, ne pa toliko v ljubezen do naroda. Poleg tega je poudaril dejstvo, da smo zamejski Slovenci po mentaliteti zelo blizu, mogoče veliko bližji, Italijanom kot pa Slovincem. Naša naloga je torej ta, da prenesemo našo kulturo v italijansko okolje. Ivo Kerže je nato še obrazložil dilemo, ki je nastala ob sestavljanju statuta: vprašanje se je sukalo okoli dejstva, če moramo otroke vzgajati v zavedne Slovence ali pa v lojalne ljudi, ki spoštujejo slovenski narod. Večina odgovorov na to dilemo je svetovala, naj ohranimo vzgojo v zavedne Slovence, saj če si je organizacija v preteklosti izbrala kot eno temeljnih vrednot narodnost, potem naj to tudi ostane. Skavti so pri tem še dodali, da če sprejememo vzgojo v "zavedne Slovence", zmanjšamo krog članov, prav tako kot zmanjšamo, če sprejememo v organizacijo samo katoličane. Naj pri tem še dodamo, da se znotraj skavtske organizacije odvija tudi debata glede vprašanja katoliške vere. Pomembna točka, ki je bila izpostavljena, je tudi dejstvo, da prvi in glavni cilj organizacije je vzgajati človeka v ljubezni, graditi zdravo človekovo osebnost in samo tako lahko potem človek sam ljubi svoj narod (katerikoli), ljubi sočloveka, ljubi sebe. Na dan je prišel tudi problem, da smo zamejski Slovenci veliko bolj povezani z italijanskim okoljem kot pa s slovenskim in da bi morali gojiti več stikov s samim jedrom slovenstva. Res pa je, da se sestoj družbe spreminja, da je mešanih družin vedno več. Skavtska organizacija je bila vedno in bo vedno odprta vsem. Pogoj je le ta, da član sprejme vrednote, ki jih organizacija posreduje.

V debati so tako bodisi povabljeni gostje kot publika živo sodelovali in izpostavili različna mnenja ter zagovarjali svoja stališča. Dokončnih odgovorov sicer skavtski voditelji niso dobili, a vendar je bilo soočanje mnenj nedvomno zelo pozitivno. Naloga voditeljev je sedaj ta, da ta mnenja še enkrat pregledajo znotraj organizacije in se odločijo za najboljšo pot. Poleg tega pa je ta debata izpostavila tudi problem, o katerem moramo vsi zamejski Slovenci še dalje razpravljati in se o njem spraševati, saj je narodnost ena tistih vrednot, ki nas bogatijo in sestavljajo našo osebno kulturo.

Jadranka Cergol

Med nami in svetom - mediji

Če v naš slovar slovenskega knjižnega jezika pogledamo pomen besede "medij", bomo pod tretjo točko zasledili naslednjo razlago in pa primer: Medij: knjiž. sredstvo, pripomoček: televizija je važen medij za informiranje ljudi; (publ. množični mediji časopisje, radio, televizija;)...

Živimo na skrajnem severovzhodnem območju italijanske države ali na (vedno skrajnem) zahodnem območju slovenskega naroda. Naš edini vir informacij o dogajanju v svetu so mediji: televizijski, radijski, časopisni in telematski. Brez njih bi bila naša osveščenost močno okrnjena. Novice o dogajanju v upravnih in vladnih organih države, v kateri živimo, bi nam bile nedostopne (hvala Bogu pa so vsem vedno zelo jasne...), tudi novice o procentih ljudi, ki vsak teden izgubijo življenje - na tak ali drugačen način -, o izgubljenih milijardah v "športnih" incidentih Formule 1 ali v "pomembnih" referendumih (na katere ljudje niti ne hodijo), o (vedno) športnih in (vedno) milijardnih tržiščih vrhunskih nogometašev ali o zasebnem življenju tega ali onega zvezdnika, bi nam bile prav tako nedostopne. Kljub vsesplošni dekadenci medijev - vsaj italijanskih - pa se le-ti vseeno skušajo braniti s posredovanjem "globokih in pretresljivih" novic o lakoti v svetu in o vojni, ki je v tistem trenutku najbolj krvoločna... ali vsaj nam najbližja...

Sama spadam v generacijo, ki je zrasla skupaj s televizijskim zaslonom (kljub temu, da se je ta ustavil pri 50 palcih). Skušal me je peprčiti, da je dober in iskren, da se nanj lahko zanesem. Ni mu uspelo. Kvaliteta televizijskih oddaj in časopisnih člankov se vsak dan niža. Skušajo nas preslepiti z neumnimi oddajami, ki so "slučajno" v prvočernem sporedu, ko jim lahko sledi največje število ljudi, medtem ko so dobre in spodbudne oddaje postavljene - v najboljšem primeru - ok-

rog 23. ure. Težko je se ne spraševati ali je vse to vendarle del načrta, ki hoče ljudi spremeniti v neumno čredo, ali je tudi to le "slučaj". Slučaji v medijskem svetu ne obstajajo. Ni slučaj niti na primer dejstvo, da imajo televizijski dnevniki vedno hitrejši ritem. Zakaj ne trajajo dlje? Zakaj nimajo počasnejšega ritma? Zakaj se ob vsaki novici ne zaustavijo dlje? V glavnem je odgovor sledeč: pomanjkanje časa. Dnevnikarji se morajo namreč umakniti nagradnim igram ali - tako imenovanim - oddajam, ki se "ukvarjajo z aktualnostjo", saj so le-te enako pomembne kot tisto, kar naj bi bilo "čisto" informiranje. Ali so res enako pomembne?! V polurnem dnevniku se pred našimi očmi zvrsti cela vrsta novic, slik, občutkov, obrazov, življenj, ki v nekaj sekundah spet izginejo. Na tak način vzgajajo v nas vedno večji in vedno bolj zaskrbljujoči cinizem. V zadnjih časih začenjajo dnevniki s posnetki o kosovskih pribežnikih, sledijo posnetki o ljudeh, ki to "vojno igro" igrajo (in ki nam o njenem poteku verjetno poročajo, kot se jim zdi primernejše), nato pridejo na vrsto notranja politika, črna kronika, kanček (uradno priznane in odobrene) kulture, šport in - včasih - še vreme. V pol ure se naše vzdušje spremeni sorazmerno z obraznim izrazom napovedovalca, od zaskrbljenega in globoko prizadetega, ko ta govori o vojni, do veselega in srečnega, ko nam sporoča, da se je neki drugorazredni napovedovalec vrnil domov (k prvi ženi!!), potem ko je v bolnici preživel nekaj mesecev. Ljudje umirajo na Kosovem, v Turčiji, na Irskem, v Španiji, da o srednji in južni Afriki sploh ne govorimo, mi pa naj bi se veselili, ker se je ena sama oseba po nekaj mesecih bolezni "končno" vrnila v svoj razkošni raj?

Večji del mladih, ki sodelujemo pri Rasti, opravljamo ali smo že opravili višješolski študij. Kljub temu da bi se o kvaliteti današnjega državnega šol-

skega sistema lahko na dolgo razpravljalo, se moramo vendar zavestati, da je prav šola kraj, od koder se bomo odpravili v svet in da se moramo v njenem okviru prav dobro pripraviti nanj. Vsakemu izmed nas je bil dan razum, ki se lahko na različne načine in na različnih področjih izuri. Šola je kraj, kjer mora vsak oblikovati lastno osebnost in razviti samostojno mišljenje. Poleg vseh predmetov, ki so nam na voljo, se moramo dobro naučiti misliti, da ne bomo dovolili nikomur, da bo z nami delal kot z ovčami. Naučiti se moramo dvomiti v vse; v kar nam je dano na srebrnem pladnju pa še posebno.

Dubito ergo cogito, cogito ergo sum, je pravil Descartes, ko je razpravljal o problemu obstoja in dokazovanja biti. Mislim pa, da ta trditev lahko postane tudi naše načelo v današnjih dneh in v današnji situaciji. Ne zavzemajmo stališča na podlagi njegove popularnosti, pač pa na podlagi našega osebnega zornega kota in pa predvsem temeljitega razmišljanja. Premislimo ob vsaki dani informaciji. Zavedajmo se, da je bodočnost v rokah medijev in da je oblast vedno imela poseben vpliv na tiste, ki so jo izvajali... MISEL je naša edina obramba proti despotizmu medijev in tistih, ki jih nadzorujejo. Ne zanemarljajmo je!

Erika Hrovatin

RAST, mladinska priloga Mlade, 34133 Trst, ulica Donizetti 3
Pripravlja uredniški odbor mladih.

Pri tej številki so sodelovali:
Zulejka Paskulin, Breda Susič,
Rok Oppelt, Štefan Pahor,
Peter Jevnikar, Jadranka Cergol,
Erika Hrovatin, Matejka Bukavec,
Katja Peruzzo in Matteo Dimai.

Številko je uredila
Jadranka Cergol

Trst, april 1999

Tisk graphart snc
Obrtna cona Dolina 507/10 - Trst
Tel. 040/8325009

Škofjeloški pasijon

Škofja Loka je tisočletno mesto, ki skriva v sebi številna bogastva. Najprej sama lega tega naselja nudi v pomladnem času vsem obiskovalcem krasen razgled na Seljsko in Poljansko dolino, na Sorško polje in na Loško gorovje. Stari del mesta je zgrajen na dveh terasah med obema Sorama, stare a lepo obnovljene ulice se ponašajo s stoletnimi reliefi, detajli, grbi in latinskimi napisy. Nad mestom se ponosno dviguje grad, sezidan v 12. stoletju. Leta 1511 ga je porušil potres, a je bil kasneje obnovljen. Nekoč so bile v njem uršulinske šole, danes pa muzej, ki vabi številne obiskovalce. Škofja Loka je bila od leta 973 do leta 1803 sedež freisinške škofije. Freisinški škofje so poleg obstoječe stare Loke dogradili novo naselje in nova Škofja Loka je postala središče njihove posesti. V mestu sta tako cveteli trgovina in obrt. In prav v samostanski knjižnici hranijo rokopis pasijonske procesije, ki ga je v slovenskem jeziku leta 1721 napisal pater Romuald Marušič. Pasijon je bil uprizorjen še istega leta in nato še za kakih petdeset let, nato ga v prvotni obliki niso več odigrali.

Škofjeloški pasijon ali Processio Locopolitana predstavlja pravo kulturno dediščino in res bi bilo škoda, da bi ta igra ostala le dragocen, a goli rokopis. Zato so se Škofjelochani odločili, da bodo na novo odkrili in vrnili pasijonu lesk in mesto, ki si ga zasluži ter da ga bodo širši javnosti predstavili na Veliki teden. Tako je po večmesečnem delu nastalo to, kar smo si udeleženci izleta, ki ga je organizirala Slovenska prosveta, lahko ogledali na velikonočni ponedeljek.

Mesto se je dostojno pripravilo na veliki kulturni, gledališki, zgodovinski in religiozni trenutek. V mestu so na štirih trgih uredili odre za preko 600 nastopajočih in nad 80 konjenikov, sedeže za tisoče gledalcev, gostilne pa so v času prireditve ponujale celo vrsto baročnih jedi, ki so jih kuhali na Škofjeloškem v prvi polovici 18. stoletja. Tako smo v znameniti Kašči lahko okusili eliksir življenja, dimljeno postrv

v posebni omaki, kašo, ki ji pravijo medla in ki smo jo v lončeni skledi jedli kar z leseno žlico, zelenjavno juho z žabjimi kraki in meniško juho s prekajenim mesom in še bi lahko naštevala. Gostinci pa so tudi poskrbeli, da so bili lončeni kozarci vedno polni vode in vina. No, po takem obilnem kosilu, ki je povsem upravičeno imelo naziv baročno, smo se podali na trg pred Kaščo, kjer se je že gnetlo na stotine gledalcev. Že sama kamnita stavba je dajala trgu nekakšen srednjeveški videz in bila primerna kulisa za predstavo, ki se je začela odvijati pred občudujočimi očmi gledalcev.

Pasijon je sestavljen iz trinajstih slik, ki pa so jih za letošnjo predstavo razčlenili v dvajset prizorov. Vse se začneja z zgodbo o Adamu in Evi, ki sta grešila pred Bogom. Zaradi njunega greha je bilo vso človeštvo podvrženo jarmu greha in prepuščeno smrtni kosi. Nihče se ne more izogniti smrti, ne kralji in cesarji, ne papeži in kmetje: vsi morajo umreti. Grešne duše, ki so po smrti zaslužile pekel, so bile obsojene na večno trpljenje v večnem ognju. Jezus je zato prišel na svet, da bi človeka rešil sužnosti greha. In tako se po prvih prizorih, ki govorijo o izvirnem grehu in smrti, zgodba pomakne kar na Jezusov prihod v Jeruzalem. Takrat se začneja pravi pasijon. Na premičnih odrih, ki jih vlečejo konji ali pa nosijo nosači, gledalci spremljajo celotno Jezusovo trpljenje, od zadnje večerje, sodbe, mučenja, smrti na križu do trenutka, ko Jezusa položijo v grob. Zanimivo je tudi, da so pri pasijonu sodelovali tudi cehi, ki so bili takrat prisotni v me-

stu. Na čelu vsakega ceha sta korakala dva angela, ki sta nosila znamenja Jezusovega trpljenja. Angeli so bili sicer prisotni v vsakem prizoru in z vročimi in močnimi besedami opominjali gledalce, naj se odpovejo hudemu duhu, ki povzroča Odrašeniku takšno trpljenje, in naj se spokorijo svojih grehov.

Kdor si je pasijon ogledal, je gotovo ostal presenečen nad tem, kar se je dogajalo pred njegovimi očmi. Ne samo zaradi velikega števila nastopajočih, lepih kostumov, efektnih prizorov, ampak tudi zaradi dobre volje in vztrajnosti vseh tistih, ki so ta zahtevni projekt uresničili. Poleg tega je uprizoritev dala obiskovalcem možnost, da so lahko slišali staro slovensko besedo, kar te nedvomno obogati.

Ko se je predstava zaključila, so obiskovalci imeli možnost, da se podajo po čudovitih mestnih ulicah, kjer se je odvijal vabljiv sejem. Kramarji so seveda v srednjeveških oblačilih ponujali najrazličnejše stvari, ki so dišale po srednjem veku: tipične kruhke, voščene izdelke, čipke, lesene izdelke ter razne žgane pijače. Med njimi je bil deležen največje pozornosti eliksir življenja, ki so ga po zagotovitvi kramarja "pili menihi in so tako živeli vse do smrti". Kdo bi se po takšni izjavi mogel še braniti kupčije?

In tako je počasi minil dan, ki je v udeležencih izleta in ostalih obiskovalcev pustil lep vtis. V svetlobi sončnega zatona se nam je Škofja Loka zdela še lepša: tako smo jo še enkrat občudovali preden smo se podali na svoje primorske domove.

Matejka Bukavec

1. *Amici, vites nobis
dederunt dulce merum,
quod nostrum corpus levat,
vis cordi est, lux oculo,
quod delet
sollicitudines,
in vacuis pectoribus spem gignit!*
2. *Cui, sodales, fausto
cantu propinemus?
Regionem Deus defendat,
defendat Slovenam orbem,
omnes fratres,
qui sumus
filii matris celebris!*
3. *Hostes nostrae gentis
destruat fulmen nubibus!
Ut tempore maiorum
sit libera Slovenorum patria!
Frangant manus
Eorum,
quae nos premunt vincula!*
4. *Concordia, pax, felicitas
ad nos cito redeant!
Qui Slaviae sunt liberi,
omnes coniungant dextras!
Ut imperium,
cum eoque honor,
et abundantia nobis sint!*
5. *Defendat Deus vos, Slovenae,
praeclarae, rosae nobiles!
Foemina nulla pulchrior
est nostrae gentis puella!
Filiorum
nova stirps
et hostes vos terrebitis!*
6. *O iuvenes, spes nostra,
nunc vobis propinamus nos!
Amorem patriae, domus,
ne in vobis quis extinguat!
Quod post nos
tempus vos
ad eam vocabit defendendam!*
7. *Vivant omnes populi,
qui captant diem videre,
quo orbe lis fugabitur,
in locis, ubi splendet sol!
Ut omnes
liberi simus,
boni amici inter nos!*
8. *In fine, amici, iterum
tollamus nostra pocula,
qui eo fratres sumus,
quod bene in corde putamus!
Multos dies
iuvet Deus
omnes qui boni sumus!*

Matteo Dimai

Luis Sepúlveda: Al andar se bace el camino se bace el camino al andar ali Patagonia Express

Knjiga *Al andar se bace el camino se bace el camino al andar*, ki je bolj znana z imenom *Patagonia Express*, je izšla leta 1995 in ni kratki roman ali zbirka novel, marveč zapisnik pisatelja Luisa Sepúlveda, v katerem je opisal nešteto število srečanj in dogodivščin na skrajnem jugu Južne Amerike, v Patagoniji in Ognjeni zemlji.

Spomini iz preteklosti, dogodivščin iz sedanjosti in hrepenenja za bodočnost se spajajo med sabo v "moleskine", to je posebni zvezek, ki ga je pisatelj dobil od prijatelja Bruca Chatwina, s katerim sta se najprej srečala v Barceloni. Njuno srečanje pa je bilo slučajno, saj sta bila oba iz političnih razlogov takrat izgnana iz svoje domovine. Prav v tem prvem srečanju sta si obljubila, da ko bo Sepúlvedi dovoljen ponovni vstop v Čile, bosta skupaj obiskala kraje, v katerih sta živela Butch Cassidy in Sundance Kid, najboljša roparja Južne Amerike, o katerih je nastalo ogromno legend. Ko je po devetih letih pisatelj dobil dovoljenje za vrnitev, je bilo za Bruceja prekasno, prav zato pa ga je Sepúlveda sprejel v svoje "moleskine".

Na drugem koncu sveta, kjer so vsi ljudje čudaški in imajo zelo nenavadne šege in tradicije, je pisatelj opisal vse, kar je videl in spoznal po pripovedovanju domačinov. Tako je tudi imel stike z najrazličnejšimi ljudmi, med katerimi omenjamo Ladislava Eznaola in vse njegove mlajše brate - gaucho, ki organizirajo vsako leto prvenstvo "v pripovedovanju laži" ter ob tej priliki priredijo velika gostovanja. Sledijo opisi usod posameznih junakov, ki gradijo svojo vsakdanjost na svoji zemlji. Jorge Diaz je ustanovil edini radio v Patagoniji, Radio Ventisquero, in se zanj bori proti vsem tistim, ki bi hoteli postajo zapreti. Panchito Barria je bil poliometičen otrok, žalosten in tih, dokler ni na obalo njegove vasi priplaval delfin, s katerim se je on igral šest let, dokler ni žival odšla po svoji poti in je Panchito umrl od žalosti. Carlos In, pisateljev najboljši prijatelj je ljubil samo eno stvar:

leteti in zato je delal vse, samo da bi zapustil zemljo in se zatekel med oblake in v ta namen je celo osnoval organizacijo letečih pogrebnih svečanosti. Lesar Carlitos oz. Klaus Kucimavic, ki je zmagal Nobelovo nagrado, ker je odkril ozonsko luknjo, ni te nagrade nikoli prejel, ker nihče ni vedel, kje stanuje, saj se je po drugi svetovni vojni skrival v Patagoniji zaradi pripadnosti nacistični stranki.

Kot ste sami ugotovili, gre tu za celo galerijo čudakov, ki jih je pisatelj srečal med potjo in o katerih je napisal različne legende. Prav zaradi teh srečanj je bilo pisateljevo srce obogateno in ni nikoli občutilo osamljenosti.

Knjigo priporočam vsem tistim, ki so pripravljeni spopasti se s prepletanjem resnice in legende in ki so med branjem sposobni zapustiti vse, kar jim je že znano, saj bodo spoznali realnost, ki je popolnoma drugačna od zahodnega sveta. Kdor bo segel po tej knjigi, naj se že vnaprej pripravi na to, da značaja in vedenja junakov večkrat ne bo razumel, saj tudi pisatelj pravi, da so prebivalci Patagonije "drugačni", ne zavedajo se dimenzije časa in prostora in tudi če kdo dolgo časa živi v teh krajih in se skuša približati njihovem načinu življenja, ne bo nikoli enak njim.

Katja Peruzzo

*Če vsaj bi, ljuba, vame se zazrla,
da luč me oči bi tvojih mirno obdala,
bi končno našla, kar sva dolgo iskala,
kar kruto nam je usoda v srcu strla.*

*V nočne more bliskoma si vdrla,
pred mano novo sonce, ti si stala,
megleni dan z lepoto si obsijala,
a sanj je svet resnica že podrla.*

*In vendar si življenja vredna, sanja,
ki svetla si kot kres v temni noči.
Nemirni duh le tebi še se klanja,*

*ker zanj si v srcu up edini, vroči,
ki vzrok in cilj si vsakega dejanja,
ki tebi približuje me, pomoči.*

Matteo Dimai

